

OUDERBETROKKENHEID EN PASSEND ONDERWIJS

Eén van de doelen van passend onderwijs is het versterken van de positie van ouders. Zodra ouders en school samenwerken, nemen de leeropbrengsten en het welbevinden van leerlingen toe. Ouderbetrokkenheid is daarmee belangrijk voor elke leerling en vooral voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Ouderbetrokkenheid draagt eraan bij dat minder leerlingen 'tussen wal en schip belanden'. School en ouders hebben elkaar dus hard nodig voor succesvol passend onderwijs.

Noëlle Pameijer

Wat vinden schoolleiders en leerkrachten van ouderbetrokkenheid?

Maar liefst 90% van de schoolleiders en leerkrachten vindt het voor leerlingen goed als hun ouders betrokken zijn bij het onderwijs, 83% van de ouders vindt dit ook (Ministerie Jeugd & Gezin, 2010). Ook al omarmen ouders en scholen ouderbetrokkenheid, ze vullen het vaak anders in (Onderwijsraad, 2010). Er is bijvoorbeeld weinig dialoog en veel scholen zetten in op informatievoorziening (eenrichtingsverkeer). Ouders gericht vragen naar een mening, tip of feedback (tweerichtingsverkeer) gebeurt minder vaak. Schoolleiders en leerkrachten blijken de inbreng van ouders niet altijd serieus te nemen. Sommigen zien ouders nog niet als gelijkwaardige partners bij onderwerpen waarvan zij van mening zijn dat zij bij uitstek de expert zijn. Zij bewaken hun professionaliteit en ervaren ouders die meedenken als een inbreuk daarop. Maar er zijn ook ouders die de mogelijkheden niet hebben om bij het onderwijs betrokken te zijn, bijvoorbeeld omdat ze overbelast zijn door gezins- of financiële problemen.

Ouderbetrokkenheid betreft de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs aan hun kind: thuis en op school. Ook al zijn ouders en leerkrachten gelijkwaardig, ze hebben verschillende verantwoordelijkheden: leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het onderwijs en ouders voor de opvoeding. Maar er is een gemeenschappelijk doel, namelijk de optimale ontwikkeling van het kind. Het is belangrijk dat ouders zich realiseren dat niet alleen de school, maar ook zijzelf invloed hebben op het schoolsucces van hun kind. Met 'onderwijsondersteunend gedrag' ondersteunen zij het onderwijs, bijvoorbeeld door hun kind op tijd en uitgerust op school te krijgen, thuis extra te oefenen en achter de aanpak van de leerkracht te staan. Hiermee verhogen de leerresultaten en het schoolplezier van leerlingen, het vertrouwen van ouders in de school en het werkplezier van leerkrachten (Hattie, 2009; Marzano, 2007).

Tien aandachtspunten voor de communicatie met ouders

Ouderbetrokkenheid, een belangrijke doelstelling binnen passend onderwijs, is sterker in scholen die doelgericht samenwerken met ouders. Constructieve communicatie is hierbij de sleutel. Hoe complexer de vragen van de leerling, des te groter het belang ervan. Ouders en leerkrachten praten hierbij zoveel mogelijk met elkaar en zo min mogelijk over of tegen elkaar. Tien aandachtspunten geven voor dit gesprek houvast, zowel voor schoolteams als voor ouders. Deze zijn ontleend

aan handelingsgericht werken (HGW; Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009). Voor ouders zijn de aandachtspunten uitgewerkt in "Samen Sterk: Ouders en School!", ook wel 'HGW voor ouders' genoemd (Pameijer, 2012). Het boekje bevat aanraders voor ouders, zoals: 'geef de leerkracht van je kind regelmatig een welgemeend compliment' en 'afraders, zoals: 'ga niet op de stoel van de leerkracht zitten'.

- 1 Leerkrachten en ouders hebben een gemeenschappelijk belang: dat hun leerling c.q. kind zich optimaal ontwikkelt. Ouders kennen hun kind het best; de leerkracht kent hun kind als leerling het best. Ze vullen elkaar dus mooi aan.
- 2 Een ieder heeft eigen verantwoordelijkheden. School is verantwoordelijk voor passend onderwijs en beslist over de wenselijkheid en haalbaarheid van maatregelen op school. Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding en beslissen over zaken die de opvoeding betreffen. Ze geven elkaar tips, maar gaan niet op elkaars stoel zitten en respecteren elkaars keuzes.
- 3 Elk gesprek heeft duidelijke doelen: het samen beantwoorden van een vraag of nemen van een beslissing. Het doel is van te voren bekend, zodat zowel school als ouders zich goed kunnen voorbereiden.
- 4 Naast zorgen, komen ook positieve kenmerken, kansen en mogelijkheden van kind, onderwijs en opvoeding aan bod. Deze zijn te benutten in het realiseren van passend onderwijs. Waardering voor elkaars inzet en het geven van complimenten komen de samenwerking ten goede.
- 5 Veel kinderen gedragen zich op school anders dan thuis. School en ouders hoeven elkaar dus niet van hun gelijk te overtuigen. Zo zijn zinloze 'welles-nietes-discussies' te voorkomen.
- 6 Vanuit een gezamenlijke analyse formuleren school en ouders concrete doelen voor de leerling, passend onderwijs of opvoeding.
- 7 Onderwijsbehoeften van leerlingen en ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders zijn onderwerp van gesprek. Wat hebben zij nodig voor passend onderwijs c.q. onderwijsondersteunend gedrag?
- 8 Kinderen zijn ook betrokken bij de samenwerking. Wat vinden zij van de situatie en welke oplossingen hebben ze zelf?
- 9 Een onderwijs- en begeleidingsroute biedt houvast. In welke stap zitten we nu en hoe gaan we verder? Wat valt onder de basisondersteuning en wanneer doet school een beroep op ondersteuning via het samenwerkingsverband?
- 10 School en ouders maken afspraken en noteren en evalueren deze. Alle betrokkenen staan achter de afspraken en gaan ervoor.

Communiceren met ouders

De rol van de schoolleider

Meteen inzetten op samen werken aan passend onderwijs heeft een preventieve werking. Het geeft ouders en leerkrachten een prettige start, dat geeft energie. Mogelijke frustraties of conflicten zijn te vermijden, dat bespaart energie en tijd. Zijn er later in het schooljaar problemen, dan plukken betrokkenen de vruchten van de al opgebouwde samenwerkingsrelatie.

Als al tijdens het *aanmeldingsgesprek* met de schoolleider duidelijk is besproken en in het kennismakingsgesprek met de leerkracht is herhaald wat ouders en school van elkaar kunnen verwachten, kunnen ze elkaar daar later op aanspreken als dat nodig is. De directeur of teamleider geeft in dit gesprek informatie over de inhoud, organisatie en kwaliteit van het onderwijs. Hij vraagt ouders wat ze aan de school aanspreken: wat heeft de doorslag gegeven? Waarom denken ouders dat deze school bij hun kind past? Klopt dit ook?

Ouders zijn als *ervaringsdeskundigen* ook aan het woord. Hoe is hun kind; waar is het goed in en welke belangstellingen heeft het? Wat vindt hun dochter of zoon nog moeilijk? En wat heeft hun kind nodig om met plezier naar school te gaan en 'zin in leren' te hebben? Als extra ondersteuning nodig is, bespreek dit dan open en eerlijk. Wees duidelijk wat school kan waarmaken en wat niet, aan welke van de verwachtingen kan de school

voldoen binnen de basisondersteuning. Leg uit hoe dat er in de praktijk uitziet. Wat merken leerling en ouders ervan en waar kan de school niet aan voldoen en waarom niet? Vraag ouders of ze dat begrijpen. Zo krijgen ouders zicht op wat de school voor hun kind kan betekenen en waar mogelijke grenzen liggen. Veel misverstanden zijn hiermee te voorkomen. Het ondersteuningsprofiel fungeert hierbij als kader, maar uiteindelijk gaat het om maatwerk. Hoe past dit kind, van deze ouders, bij deze leerkracht(en), in deze groep, op deze school? Want iedere situatie is uniek en de ene combinatie leerling/leerkracht/groep is passender dan de andere.

De schoolleider bespreekt ook dat school en ouders samen verantwoordelijk zijn voor schoolsucces. Onderwijsondersteunend gedrag van ouders komt aan de orde. Begrijpen ouders waarom school hieraan hecht en zijn ze het ermee eens? Gaat het hun lukken qua tijd en inzet? Door deze verwachtingen te bespreken ontstaat wederzijds begrip en vertrouwen, een solide basis voor samenwerking in passend onderwijs. Leerkrachten kunnen in de toekomst een beroep doen op de afspraken die met de schoolleider zijn gemaakt. Zo ondersteunt de schoolleider hen, want het kan voor leerkrachten moeilijk zijn om ouders aan te spreken op hun onderwijsondersteunend gedrag. Zo ontstaat een open cultuur waarin school en ouders elkaar aanspreken op gemaakte afspraken, in het belang van het kind.

Tot slot

Als schoolleider is het belangrijk om zelf oprecht model te staan voor een positieve kijk op de bijdrage van ouders aan passend onderwijs, in woord en daad. Bijvoorbeeld door te benoemen dat niet alleen leerlingen en leerkrachten verschillen, maar ook ouders. De ene ouder heeft behoefte aan veel informatie, de ander aan alleen het hoogst noodzakelijke. De ene ouder hecht veel waarde aan leervorderingen, de andere aan welbevinden. De schoolleider spreekt daarbij altijd professioneel en positief over ouders en stelt constructieve vragen, ontleend aan de tien aandachtspunten. Zo streven school en ouders hetzelfde na en spreken zij dezelfde taal: een belangrijke voorwaarde voor ouderbetrokkenheid in passend onderwijs!

5 VRAGEN AAN KARIN VAN DEN HOVEN

DIRECTEUR BASISCHOOL DE KUBUS IN AMERSFOORT

1. Wat is het ondersteuningsprofiel van uw school?

De Kubus is een smalle zorgschool. Met de gegeven middelen is er op dit moment niet veel meer mogelijk dan er nu gebeurt. Als er meer zorgleerlingen op de school onderwezen en begeleid moeten worden, moet er concrete ondersteuning komen in de vorm van extra handen, kleine groepen, expertise en ondersteuning van ouders. Het team stelt zich ook de vraag in hoeverre de school wordt afgerekend als de citoscores lager zijn als gevolg van een relatief groot aantal leerlingen met extra leer- en zorgbehoeften. Het welzijn van en het onderwijs aan de individuele leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften mag niet ten koste gaan van de rest van de leerlingen.

2. Hoe betreft u uw team bij passend onderwijs?

Vier jaar geleden zijn we als team met de 1-zorgroute gestart. Er zijn duidelijke afspraken en er is een doorgaande lijn. Zorg heeft een belangrijke plek binnen de school. In alle groepen staat HGW centraal, op studiedagen en vergaderingen wordt hierop gefocust. Soms is het lastig voor leerkrachten om voor ieder kind een passend onderwijsaanbod te maken. Door veel over passend onderwijs te praten met het team probeert het zorgteam de leerkrachten mee te nemen in het proces.

3. Wat merken uw leerlingen ervan?

Op dit moment merken de leerlingen dat er beter wordt ingespeeld op specifieke onderwijsbehoeften. Er wordt meer expertise ontwikkeld door leerkrachten, waardoor leerlingen beter begeleid worden. De grote groepen leerlingen waar leerkrachten mee moeten werken vormen wel een knelpunt. Als er per 01-08-2013 meer leerlingen opgevangen moeten worden op de school, kan dit ten koste gaan van andere leerlingen. Daar maakt het team van De Kubus zich zorgen om.

4. Wat kan een goede leerkracht?

Een goede leerkracht beheerst HGW, kan inspelen op specifieke onderwijsbehoeften van verschillende leerlingen en kan werken met het directe instructiemodel. De kwaliteit van het onderwijs op De Kubus is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd. Er is een doorgaande lijn en er wordt doelmatig en resultaatgericht gewerkt, waarbij de nadruk ligt op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. De leerkrachten zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen kwaliteit en zorgen er zelf voor dat ze op de hoogte zijn van verschillende ontwikkelingen in het onderwijs.

5. Wie zijn de belangrijkste partners van uw school?

Afgelopen schooljaar is De Kubus gestart met de pilot "ontwikkelwerkplaats Soesterkwartier". Ook de transitie jeugdzorg heeft hierin een plek. Dit project heeft veel opstartproblemen gehad, wat te maken had met afstemming en verschillende beginsituaties. De pilot wordt dit schooljaar vervolgd. De samenwerking binnen de ondersteuningsteams verloopt nu goed.